

Pia Kauma kok

Kirjallinen kysymys pakkoavioliitoista

Eduskunnan puhemiehelle

Avioliittoon pakottaminen on määritelty ihmisoikeusloukkaukseksi useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, kuten YK:n naisten oikeuksien sopimuksessa ja Istanbulin sopimuksessa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen vuonna 2015.

Suomessa avioliittoon pakottaminen voi tulla rangaistavaksi ihmiskauppana, törkeänä ihmiskauppana tai pakottamisena. Rangaistavaa on paitsi varsinainen pakottaminen myös luovuttaminen, kuljettaminen, vastaanottaminen ja majoittaminen pakkoavioliittoon saattamistarkoituksessa. Pakkoavioliiton erilliskriminalisointi on voimassa kaikissa Pohjoismaissa, paitsi Islannissa ja Suomessa.

Pakkoavioliitot näkyvät yhä selvemmin viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen työssä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kesäkuussa julkaisusta puolivuotiskatsauksesta (1.1.—30.6.2019) käy ilmi, että pakkoavioliittoon liittyvän ihmiskaupan uhreja on jakson aikana tavattu 12.

Luku on luultavasti suurempi siitä syystä, että pakottaminen on nykytilanteessa asianomistajarikos, jolloin on pakkoavioliiton uhrin vastuulla käynnistää rikosprosessi. Syytteen nostaminen edellyttää tällöin asianomistajan syytepyyntöä tai esimerkiksi sitä, että erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista.

Suomessa tyypillinen tilanne on, että maahanmuuttajataustainen tyttö naitetaan ulkomailla asuvan miehen kanssa. On havaittu, että pakkoavioliiton taustalla saattaa olla esimerkiksi oleskeluluvan saaminen. Pahimmillaan kyse on ihmiskaupasta.

Viime keväänä eduskunta kumosi avioliittolaista säännöksen, jonka mukaan oikeusministeriö on erityisestä syystä voinut myöntää alle 18-vuotiaalle luvan avioitua. Pakkoavioliittojen estämiseen tällä keinolla ei ole vaikutusta, sillä useissa tapauksissa tytöt viedään saatettavaksi pakkoavioliittoon ulkomaille.

Pakkoavioliitto on haasteellinen tunnistaa. Ihmiskaupan yleiset muodot voivat ilmetä muun rikostutkinnan ohessa, mutta pakkoavioliitto ei ilmene poliisille kuin muiden toimijoiden ilmiantamana. Pakkoavioliittotapauksissa on usein haastavaa saada riittävästi näyttöä. Pakkoavioliittoon liittyy usein uhkaa ja painostusta. Esimerkiksi kunniaväkivallan pelko, alhainen yhteiskunnallinen asema, suvun tai yhteisön painostus, väkivalta tai sen uhka sekä sosiaalisesti ja taloudel-

Kirjallinen kysymys KK 145/2019 vp

lisesti riippuvainen asema ovat kaikki asioita, jotka voivat altistaa henkilön pakkoavioliitolle ja estää avioliitosta irtautumisen.

Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan estämiseksi velvoittaa Suomea ryhtymään toimenpiteisiin. Lainsäädännön selkeyttäminen pakkoavioliittojen kriminalisoinnin osalta viestisi, että Suomi ei hyväksy avioliittoon pakottamista. Tämä olisi samalla viesti yhteisöille, joissa naisia pakotetaan avioliittoihin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä Euroopan neuvoston kehotuksen pohjalta pakkoavioliittojen erilliskriminalisoinniksi,

miten pakkoavioliitot tai niiden uhka voidaan tunnistaa nykyistä tehokkaammin ja

millaisia keinoja pakkoavioliiton uhan alle joutuvien henkilöiden auttamiseksi hallitus aikoo esittää?

Helsingissä 24.9.2019

Pia Kauma kok